

*Hoe Etsijtes ende Heyndric schieden van den grave van Athenen,
ende hoe si door des soudaens beyr in die stat quamen.*

[Dat .LXXXVI. capittel.] ¹

Als aldus die grave al sijn volc vergaert hadd[e] ² tot .XL. duysent mannen toe om ³ sinen sone ende Heyndric van Lymborch, dat si reysen souden nae Constantinobele om bijstant te doen den keyser ende sijn dochter ende ooc Margrieten, daert Etsijtes meest om gedaen was, [ende] ⁴ sy saghen dat allet ghene dat si begheerden bereet was, so quamen sy [n1va] bi den grave van Athenen, ende si bedancten hem seer, ende sonderlinghe bedanct[e] ⁵ Etsijtes sinen vader om des bijstans wille die hi dede sinen persone ende Heyndric, sinen lieven geselle, ende si namen orlof ende wilden reysen metten volcke dat die grave, Etsijtes vader, hem ghedaen hadde.

Doen seide die grave: "Sone, segt den keyser, mijn heere, dat ick u daer sende in die stadt van mijnen weghen, ende dat ick noch selve wille hebbe om daer te comen so verre alst noot werdt."

Etsijtes antwoorde sinen vader, hi soudet gaerne ende mindeliken doen.

Doe seyde die gravinne: "O, Etsijtes sone, ende Heyndric van Lymborch, lieve vrient, gruetet my doch seere Margarieta, u schoone suster, ende segt haer dat ic mi seere ghebiede aan haren persone."

Alst Heyndric verstont, so seyde hi, hi soudt gaerne ende mindeliken doen.

Aldus so schieden si van daer ende reden met haren volcke ter poorten uit nae Andernobelen toe. Die weghen waren hem lieden seer wel bekent, ende si reden so verre tot dat si quamen bi Andernobelen.

Die heren van Andernobelen waren op die poorte ende op die mueren vander stadt ghestaen, ende si saghen dattet des graven heyr was van Athenen. Doen wasser eenen hoop volcx in die stadt die met

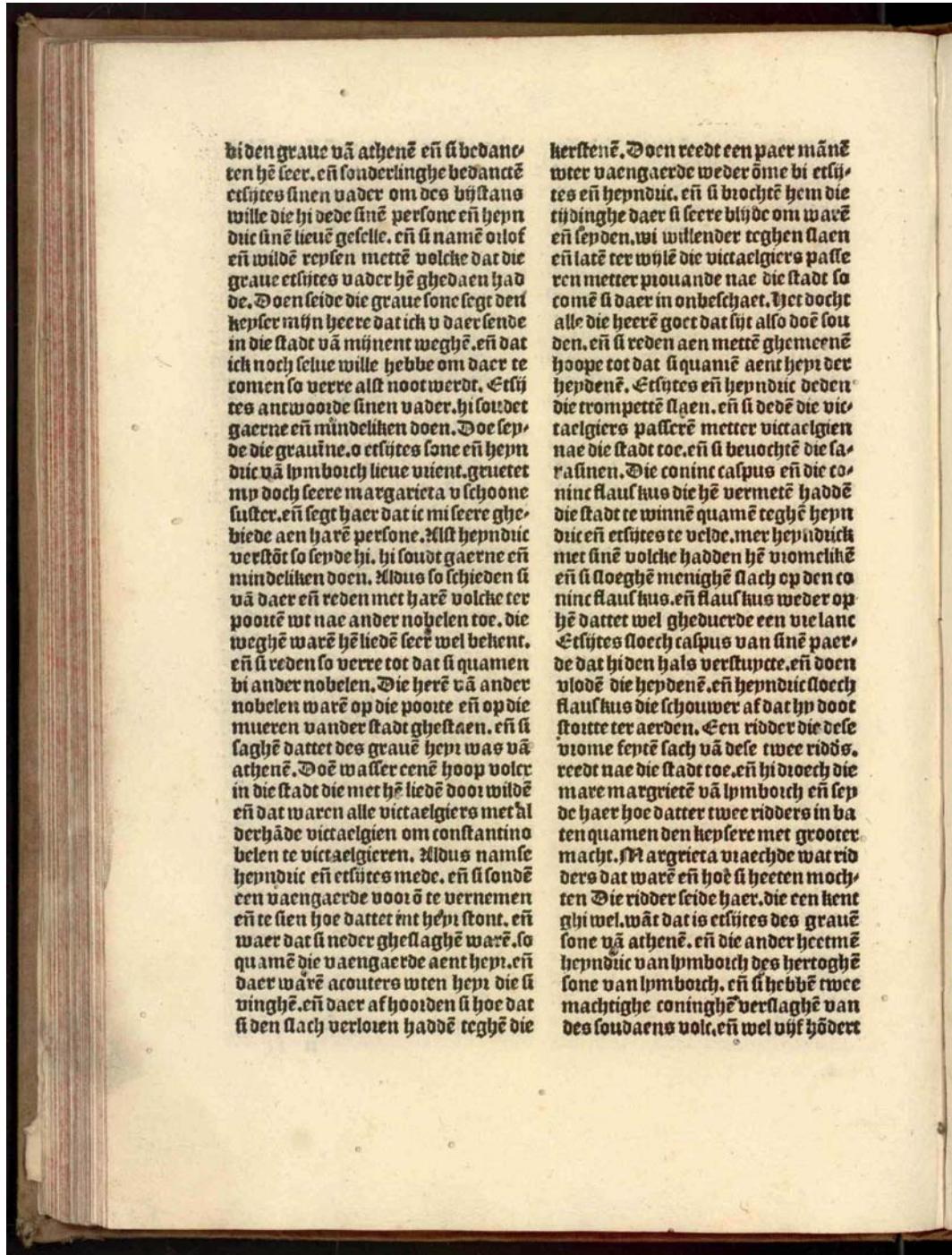
1. Ontbreekt in Vorsterman 1516.

2. Vorsterman 1516: hadden

3. om: omwille van

4. Ontbreekt in Vorsterman 1516.

5. Vorsterman 1516: bedancten

Washington, Library of Congress, Rosenwald Collection 1134, fol. n1 verso

hem lieden door wilden, ende dat waren alle victaelgiers¹ met alderhande victaelgien om Constantinobelen te victaelgieren. Aldus namse Heyndric ende Etsijtes mede, ende si sonden een vaengaeerde voor om te vernemen ende te sien hoe dattet int heyr stont, ende waer dat si neder gheslaghen² waren.

So quamen die vaengaeerde aent heyr, ende daer waren acouters³ uuten heyr die si vinghen, ende daer af hoorden si hoe dat si den slach verloren hadden teghen die [n1vb] Kerstenen. Doen reedt een paer mannen uuter vaengaeerde weder omme bi Etsijtes ende Heyndric, ende si brochten hem die tijdinghe, daer si seere blijde om waren ende seyden: "Wi willender teghen slaen⁴ ende laten ter wijlen die victaelgiers passeren metter provande nae die stadt. So comen si daer in onbeschaet."⁵

Het docht alle die heeren goet dat sijt also doen souden, ende si reden aen metten ghemeenen hoope tot dat si quamen aent heyr der heydenen. Etsijtes ende Heyndric deden die trompetten slaen, ende si deden die victaelgiers passeren metter victaelgien nae die stadt toe, ende si bevochten die Sarasinen.

Die coninc Caspus ende die coninc Flauskus, die hem vermeten hadden die stadt te winnen, quamen teghen Heyndric ende Etsijtes te velde, mer Heyndrick met sinen volcke hadden⁶ hem vromeliken, ende si sloeghen menighen slach op den coninc Flauskus, ende Flauskus weder op hem, dattet wel gheduerde een ure lanc. Etsijtes sloech Caspus van sinen paerde dat hi den hals verstuycte, ende doen vlogen die heydenen. Ende Heyndric sloech Flauskus die schouwer af, dat hy doot stortte ter aerden.

Een ridder die dese vrome feyten sach van dese twee ridders, reedt nae die stadt toe, ende hi droech die mare Margrieten van Lymborch ende seyde haer hoe datter twee ridders in baten quamen den keysere

1. victaelgiers: fouragiers, bevoorraders

2. neder gheslaghen waren: hun kampement gemaakt hadden

3. acouters: (vooruitgeschoven) waarnemers (Frans: ascouter – lett. afluisteren)

4. slaen: vechten

5. onbeschaet: ongedeerd

6. hadden hem: hielden zich

victaelgiers met victaelgien hier ghe
brocht in onse stadt. aldus so gaet en
hael des keisers dochter. en ontfanc
die herē met groter weerdē. Als mar
grieta dat hoorde so was si seerē ver
blīj. en si fanteerde teghen haer sel
uen wie dat die heynric wesen moch
te oſt oock haer broeder was oſtniet.
Doen viaechdē si den ridder wat wa
pen dat heynrich voerde. Die ridder
leide eenē roode lībaert in een bluerē
veld den ster ghelypte. Als dat mar
grieta hoorde so was si seerē welte vie
den. en si hoorde wel dattet haer broe
der was. mer doe was si alder meest
vertwielt en begaen in haer seluen
wien dat si ierst willecome heetē sou
de haer broeder oſt eslytes haer lief.
en heet ich myn lief eslytes ierst wille
come so sal hē myn broeder verstoē
en heet ic mynē broeder ierst willecom
me so sal mynē lief meenen dat ic hem
versmaade. Aldus stont margrieta en
argueerde wāst teghē haer seluen
eenē langē tij. Ten laersten doche
si hola ic weet ghemact. ic sal mynē
broeder ierst willecome heeten mettē
mont en ontfanghē hē. en duwē esly
tes myn lief metter hant. so dat hisal
merke dat ic hem meene en anders
niemant dien raeft was seere goet en
si ghinc ter salen waer bi des keisers
dochter. en si gaest haer alte kennen.
en aldus maecten si bende grote ghe
reetschappe om hem liede cerlikē te
te ontfanghen. Ter wielen dat si ghe
reetschappe maecten vochten eslytes
en heynrich noch teghen die sfragaline
en hondensche hondē die si vluchttich
maechten en verdiuense tot in haer
sterkheit. ende daer nae quamē si nae
die stede toe ongheschaet ende onghe-

schen. god almachtich was hem me
de. en die victaelgiers waren allen in
die stadt comen dies tghemeen volck
seer verblyt was. Des keisers doch
ter margrieta en veel ander maech
den en ionctrouwen ware ter paouē
waert ghegaen om te ontfangē esly
tes en heynrich die voor quamen ghe
reeden met schone stace. Als margrie
ta haer broeder sach verblyde si bouē
maten. en noch meer eslytes als hy
margrieta gesont sach. Die twee herē
traden van haren paerde en ginghē
die in acchdē int ghemoet. Margrie
ta lepte o heynrich lieue broeder gode
west willecome en my. en si douwe
de eslytes bider hande het welche dat
een teken van minnewas. also men
noch naem aels wel hoie sal. En des
keisers dochter die hier die heerē alte
samen herteliken willecome en lepte
laet ons gaen ic sal u leyden bi mynē
gewondē yader daer hi lepte te bedde.
Doen lepte eslytes. o laes is die kep
ser ghewone dats mi herteliken leedt.
mocho hem te bade sijn. aldus al cou
rende quamen si in die sal vandē ho
ue. en raen leyde deser twee ridders in
die camer vanden keiser haer lieden
volt van wapenen was gheforeert en
ghelēt el ten logiſe alsoot behoorde.
Doen dese heerē in die camer vandē
kevslere quamen so lichtē hi sun hooft
oppe. en hi besach wie si waren. esly
tes dien kende hy wel. mer heynrich
niet. hy viaechde wi die frissche rid
der was. Doen lepte eslytes. o kepser
en heere. god stere u in goeder gesont
heden. en belcht u niet dat mi by u co
men. os is leedt dat dus met u is god
berert. maer om te weten wie deserid
deris. is eens hertoghē sone van hym.
n 5

met grooter macht. Margrieta vraechde wat ridders dat waren ende hoe si heeten mochten.

Die ridder seide haer: "Die een kent ghi wel, want dat is Etsijtes, des graven sone van Athenen, ende die ander heetmen Heyndric van Lymborch, des hertogen sone van Lymborch, ende si hebben twee machtighe coninghen verslaghen van des soudaens volc, ende wel vijf hondert [n²ra] victaelgiers met victaelgien hier ghebrocht in onse stadt. Aldus soo gaet, ende haelt des keisers dochter, ende ontfauct die heren met groter weerden!"

Als Margrieta dat hoorde, so was si seere verblijt, ende si fanteseerde teghen haer selven wie dat die Heyndric wesen mochte, oft oock haer broeder was oft niet? Doen vraechd[e]¹ si den ridder wat wapen dat Heyndrick voerde.

Die ridder seide: "Eenen rooden lijbaert in een silveren velt, den stert ghespleyt."

Als dat Margrieta hoorde, so was si seer wel te vreden, ende si hoorde wel dattet haer broeder was. Mer doe was si alder meest vertwivelt ende begaen in haer selven wien dat si ierst willecome heeten soude, haer broeder ofte Etsijtes, haer lief? "Ende heet ick mijn lief, Etsijtes, ierst willecome, so sals hem mijn broeder verstoren, ende heet ic mijnen broeder ierst willecome, so sal mijn lief meenen dat ic hem versmade."

Aldus stont Margrieta en[de] arguweerde wast² teghen haer selven eenen langhen tijt. Ten laetsten docht si: "Hola, ic weet ghemaect. Ic sal mijnen broeder ierst willecome heeten metten mont ende ontfanghen hem, ende duwen Etsijtes, mijn lief, metter hant, so dat hi sal mercken dat ic hem meene³ ende anders niemant."

Dien raet was seere goet ende si ghinc ter salen waert bi des keysers dochter, ende si gaeft haer al te kennen. Ende aldus maecten si beyde grote ghereetschappe om hem lieden eerliken [te]⁴ ontfanghen.

Ter wijlen dat si ghereetschappe macten, vochten Etsijtes ende Heyndric noch teghen die Sarasinen ende heydensche honden, die si

1. Vorsterman 1516: vraechden

2. wast (= vast): intensief

3. hem meene: hem heb uitverkoren

4. Vorsterman 1516: te te (dittografie)

vluchtich maeckten ende verdrevense tot in haer sterckte. Ende daer nae quamen si nae die stede toe ongheschaaet ende onghe-[n2rb]schent. God almachtich was hem mede. Ende die victaelgiers waren allen in die stadt comen, dies tghemeen volck seer verblijt was.

Des keysers dochter, Margrieta ende veel ander maechden ende joncvrouwen waren ter poorten waert ghegaen om te ontfangen Etsijtes ende Heyndric die voor quamen ghoreeden met schonen state. Als Margrieta haer broeder sach, verblijde si boven maten, ende noch meer Etsijtes, als hy Margrieta gesont sach. Die twee heren traden van haren paerde ende ghinghen die maechden int ghemoet.

Margrieta seyde: "O, Heyndric, lieve broeder, Gode weest willecome ende my!" Ende si douwede Etsijtes bi der handt, het welcke dat een teeken van minnen was, also men noch naemaels wel horen sal.¹

Ende des keysers dochter die hiet die heeren al te samen herteliken willecome ende seyde: "Laet ons gaen! Ic sal u leyden bi mijnen gewonden vader, daer hi leyt te bedde."

Doen seyde Etsijtes: "O laes, is die keyser ghewont? Dats mi herteliken leedt. Mochs hem te badt sijn!"²

Aldus al coutende quamen si in die sale vanden hove, ende men leyde dese twee ridders in die camer vanden keiser. Haer lieden volc van wapenen was gheforeert ende gheleet elc ten logijse, alsoot behoorde. Doen dese heeren in die camer vanden keysere quamen, so lichte hi sijn hooft oppe, ende hi besach wie si waren. Etsijtes dien kende hy wel, mer Heyndrick niet. Hy vraechde wie die frissche³ ridder was.

Doen seyde Etsijtes: "O, keyser ende heere, God sterc u in goeder gesontheden. En belicht u niet dat wi by u comen. Ons is leedt dat dus met u is. God betert! Maer om te weten wie dese ridder is, [hi]⁴ is eens hertogen sone van Lym-[n2va]borch, ende hi heet Heyndric van Lymborch. Margrieta van Lymborch die is sijn suster. Nu weet ghi, her keyser here, wie dat hi is."

1. noch namaels: bedoeld is het koningspel.

2. Mochs hem te badt sijn!: Ik wens hem beterschap!

3. frissche: jonge

4. Ontbreekt in Vorsterman 1516.

Als dat die keiser hoorde, verblijde hi seer ende seyde: "O, Margrieta, is dat ooc¹ waer? Is dese riddere u broeder?"

Sy antwoorde totten keyser: "Here, jaet! Het is mijn broeder, van vader ende van moeder."

"Jae," seyde die keysere doen, "Margrieta, is dat waer!? Ghi seydet dat u vader een coopman was, van Lymborch gheboren. Hadde ickt gheweten, ick hadde u in meerder eeran ghestelt dan ic ghedaen hebbe."

Heyndric ende Margrieta dancten den keyser seer van sijnder groter duecht die hi haer gedaen hadde.

Die keyser die was so seere verblijt door dese princen dat van groter blijschapen sijn wonden ontspronghen ende werden bloyende.² Doen seyde die keyser: "Gaet, weerde dochter, ende doet den ridders goede chiere. Ende doet mijn meesters comen dat si mi mijn bloedige wonden vermaaken."

Dwelck also daer ghedaen was.

Ende aldus so lieten si den keiser in sijn ruste, ende si ghinghen te samen ter salen waert om goede chiere te maken, also si ghewoonlijcken waren te doen. Daer bedreven si een grote triumphe van alderhande speelen van musyken als floeyten, trompetten, basuynen, claroenen, schalmeyen ende van alles datmen versieren³ mochte der speelen aengaende. Ende si triumpheerden so costeliken als si verdencken ende versieren mochten.

[n2vb] Daer quam die coninc Lodewijk van Vrancrijc bi hem, ende Evac, die coninc van Arragoen, die Etsijtes seer willecomde, ende daer vertrocken si malcanderen haer aventueren die hem lieden gebuert was. Elc feesteerde den anderen also hy alder best coste.

Nae die maeltijt ginc mi⁴ daer dansen ende triumpheren, ende men bestelde daer die wake op der mueren teghen die honden die daer voor laghen, cleen tot haerder baten.⁵

1. ooc: echt

2. bloyende: bloedende

3. versieren: verzinnen

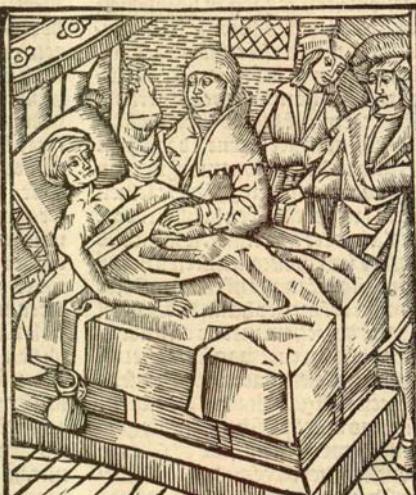
4. mi: men

5. cleen tot haerder baten: met weinig succes

hooch, ende hi heer heynric van lym-
 borch, mar grieta van lymborch die is
 sijn sulter, nu weet ghi her keper he-
 re wie dat hij is. Ma dat die keiser hoor-
 de verblyde hi seer ende sepde, o mar-
 grieta is dat ooc waer, is dese ridders
 vbroeder. Sy antwoorde totten kep-
 per here iaget, het is myn broeder van
 vader en van moeder. Iae sepde die
 kepers doen mar grieta is dat waer.
 ghi seyder dat v vader een coopman
 was van lymborch gheboren, hadde
 icke gheweten ich hadde v in meerder
 eerden ghestelt dan ic ghedaen hebbe.
 Heypndie en mar grieta dancen den
 keper seer van lylinder gro-
 ter duerh die hi haer gedaen
 hadde. Dic keper die was
 so seere ublyt door dese prin-
 cen dat van groter blischa-
 pen sijn wonden ontspron-
 ghē ende werden blopende.
 Doen sepde die keper gaet
 weerde dochter en doet den
 ridders goede chiere. Ende
 doet myn meesters comen
 dat si mi myn bloedige wo-
 den vermaaken, dwelck also
 daer ghedaen was. En al-
 dus solieten si den keiser in
 sijn ruste, en si ghynghen te
 samen ter salen waert om
 goede chiere te maken also
 si ghewoonlycke waren te
 doen. Daer bedreue si een
 grote triumphe van alde-
 hande speelen van alde-
 als floeten trompette baswynne clau-
 roeven schalmeien en van alles dat
 men versieren mochte der speelen aen
 gaende. En si triupheerde so costelike
 als si verdenckē en versiere mochten

Daer quam die coninc lodewic van
 viancric bi hem, en euac die coninc van
 aragoen die elijtes seer willecom de
 ende daer vertrochen si malcanderē
 haer auentuerē die hem lieben gebuert
 was, elc feestleerde den anderē also hy
 alder best coste, nae die maeltē gine
 nu daer dansen en triūpherē, en men
 bestelde daer die wake op der muere
 teghe die hondē die daer voor laghen
 cleen tot haerder baten.
Hoe die coninc van armenie siec lach
 te bedde, en hoe hi sterf, en hoe die he-
 denen bestormiden constantinobele.

Dat. lxxvij. capitell.

De coninc van armenien clou-
 dus die seer oudt was van da-
 ghen, wert slaende in een natuerlike
 siechte so dat hy te bedde moste gaen
 ligghen. Hi maecte sijn testament en

*Hoe die coninc van Armenien siec lach te bedde, ende hoe hi sterf,
ende hoe die beydenen bestormden Constantinobele.*

Dat .LXXXVIJ. capittel.

Die coninc van Armenien, Cloudus, die seer oudt was van daghen, wert slaende in¹ een natuerlike² sieckte so dat hy te bedde moste gaen ligghen. Hi maecte sijn testament ende [n3ra] begheerd[e]³ aen die heeren des landes dat si Etsijtes, sinen neve, daer hi oom af was, ontfaen wilden nae sijn doot als gheweldich coninc van Armenijen. Die heeren beloofden den coninc Cloudus dat si dat doen souden. Also haest als hi overleden ware, souden si om hem scriven. Die coninck was doen wel te vreden, ende sijn huysvrouwe, die coninghinne, begheerde een clooster ende daer in te gaen, van sinte Claren orden,⁴ datmen haer dat wilde doen maken, ende hi besette daer toe alle jaer eeuwelic duerende hondert merc voor .XIIJ. susteren.

Die heeren waren allen daer in wel te vreden, ende si droeghen daer allen consent toe, ende si vraechden die coninghinne oft ooc haer begheren was oft si oock in een clooster wesen wilde.

Sy antwoorde den heeren ende seyde: "Ic bidder om, want nemmermeer en sal ick nae mijns heeren doot nemen eenigen man!"

Die heeren dit horende, verblijden hem allen te samen dat die coninginne also ghesint was, ende si droeghen in allen saken haer consent.

Als die coninc hoorde die goetwillicheyt vanden heren was hi seer wel te vreden ende seide: "Doet comen mijnen capelaen ende mijn kerckelijcke gherechte!⁵ Mijnen tijt is hier. Ic en sal niet langhe leven ..." "

Die heeren gingen te samen om den capelaen ende om dat weerde heylige sacamente ende om dat heylige olycen.⁶ Ende men

1. slaende in: getroffen door

2. natuerlike: spontane, niet veroorzaakt door menselijk handelen

3. Vorsterman 1516: begheerden

4. sinte Claren orden: de orde van Clara van Assisi († 1253)

5. kerckelijcke gherechte: het sacrament der stervenden

6. heylige olycen: het Heilig Oliesel

begheerde aend die heeren des landes
dat si eisjtes sinnen neue daer hi oom
af was onsaen wilden nae sijn doot
als gheveldich coninc vā armenijen.
Die heere beloofden den coninc clou-
dus dat si dat doen souden also haest
als hi ouer ledē ware soudē si om hē
scriven. Die coninch was doen welte
vreden ende sijn huyfrouwe die co-
ninghinne begheerde een clooster en
daer intē gaen vā sinte claren orden.
datmen haer dat wilde doen maken
en hi belette daer toe alle iaer ewe-
lyc duerende hondert mēc voor. xii.
susteren. Die heere warē allē daer in
welte vreden, en si droeghen daer al-
len consent toe, en si viaechden die co-
ninghinne oft oor haer begherē was
oft si ooch in een clooster wesen wilde.
Sy antwoorde den heere en seide, ic
bidder om, wat nēmermeer en sal ich
nae myns heerē doot nemen eenige
man. Die heeren dit horende verblij-
den hē allen te samē dat die coningin-
ne also ghesint was, en si droeghen in
allen sake haer consent. Als die coninc
hoorde die goetwillicheit vande heere
was hi seer wel te vredē en seide, doet
comē mynē capelaen en myn herche-
liche ghechte, mynē tijt is hier ic en
sal niet langhe leuen. Die heere ghi-
ghen te samē om den capelaen, ende
om dat meerde heylighē sacramente
en om dat heylighē ophren. En men
gaf den coninc alle sijn herchelike rech-
ten allomē schuldich is elegoet herstē
mensche te gheueue. Als die coninc al-
lesijn herchelike rechte hadde so offer-
de hi hem seluen in den handen gods.
en nam orlof aen sijn wif, en aen alle
sijn heeren, en hi verlooch die lōe be-
duechlike werelt, en alhaer geselscap

haren schonen rooch en haer valsche
bedroch, en hy riep sinnen hemelschen
vader god almachtich aen ofte hy hē
op sijn leefdaghe in woorden ofte in
wercken ofte in ghedachte vertorene
hadde dat hij hem vergaue door sijn
waerde heylige passie en door sinnen
swaren bitteren doot, di hi smaechte
aen die galghen des crucen. Met de-
sen woorden sloech hy sijn oghenten
hemel waert met grooten berouwe
en leedt wesen sijnder sondē, en lepte
sijn handen te samē en seide. In ma-
nuis tuas domine cōmodo spiritum
meum. En daer met schiet hi vander
werelt, daer om dat groten dāt was
in hof, en die coninghinne was on-
spekeliiken seer bedruet, also men wel
dencken mach om haren heere die si
verloot hadde. Men liuerte dē dode
lichame, en me balsaemde hem met
costeliker balsamen nae sijnder weer-
den, en daer lach hi drie daghe op een
bedde met coninclichen cleederen ghe-
cleer, dat hē alle die werelt soude come
besien also si ooch deden. En als hi al-
dus drie daghen gheleghen hadde so
was hi seer chierlic en eerlik ter aer-
den ghedaen in een loden vat, en dat
ghestelt in een tomme vā albasteren.
Daer was een schoon wtuaert ghe-
daen nae sijnder coninclichen weerdē.
Als dwtaert ende alle sijn herchelike
rechten gedaen was, so dede men ma-
ken dat clooster alsoot die conincliche
maiestery begheert hadde, en dyc co-
ninghinne die tracdaer in, ende si be-
gaft haer daer in. Binnen desen rāde
so quam die mare aen eerē ruse die
Polphemus hiet, en woende in bar-
berijen en was een maech vā desen
coninch, en hi woude dat conincliche
n iij

gaf den coninc alle sijn kerckelike rechten alsomen schuldich is elc goet kersten mensche te ghevene.

Als die coninc alle sijn kerckelike rechten hadde, so offerde hi hem selven inden handen Gods ende nam orlof aan sijn wif ende aan alle sijn heeren, ende hi verspooch¹ die lose, bedriechlike werelt ende al haer geselscap, [n3rb] haren schonen tooch² ende haer valsche bedroch, ende hy riep sinen hemelschen Vader,³ God almachtich, aan: ofte hy Hem oyt sijn leefdaghe in woorden ofte in wercken ofte in ghedachten vertoren hadde, dat Hijt hem vergave door Sijn waerde heylige passie ende door Sinen swaren, bitteren doot, die Hi smaeckte aan die galghen des crucen. Met desen woorden sloech hy sijn oghen ten hemel waert met grooten berouwe ende leedtwesen sijnder sonden, ende leyde sijn handen te samen ende seyde: “In manus tuas, domine, commendo spiritum meum!”⁴ Ende daer met schiet hi vander werelt.

Daer om dat groten druc was int hof. Ende die coninghinne was onsprekelen seer bedruct, also men wel dencken mach om haren heere die si verloren hadde. Men suverde den doden lichame ende men balsaemde hem met costeliker balsamen nae sijnder weerden. Ende daer lach hi drie daghen op een bedde met conincliiken cleederen ghecleet dat hem alle die werelt⁵ soude comen besien, also si oock deden. Ende als hi aldus drie daghen gheleghen hadde, so was hi seer chierlic ende eerliken ter aerden ghedaen in een loden vat, ende dat ghestelt in een tomme van albasteren. Daer was een schoon uitvaert ghedaen nae sijnder conincliiker weerden.

Als duutvaert ende alle sijn kerckelike rechten gedaen was, so dede men maken dat clooster alsoot die coninclicke majesteyt begheert hadde. Ende dye coninghinne die trac daer in, ende si begaf haer⁶ daer in.

1. hi verspooch: hij nam volledig afstand van

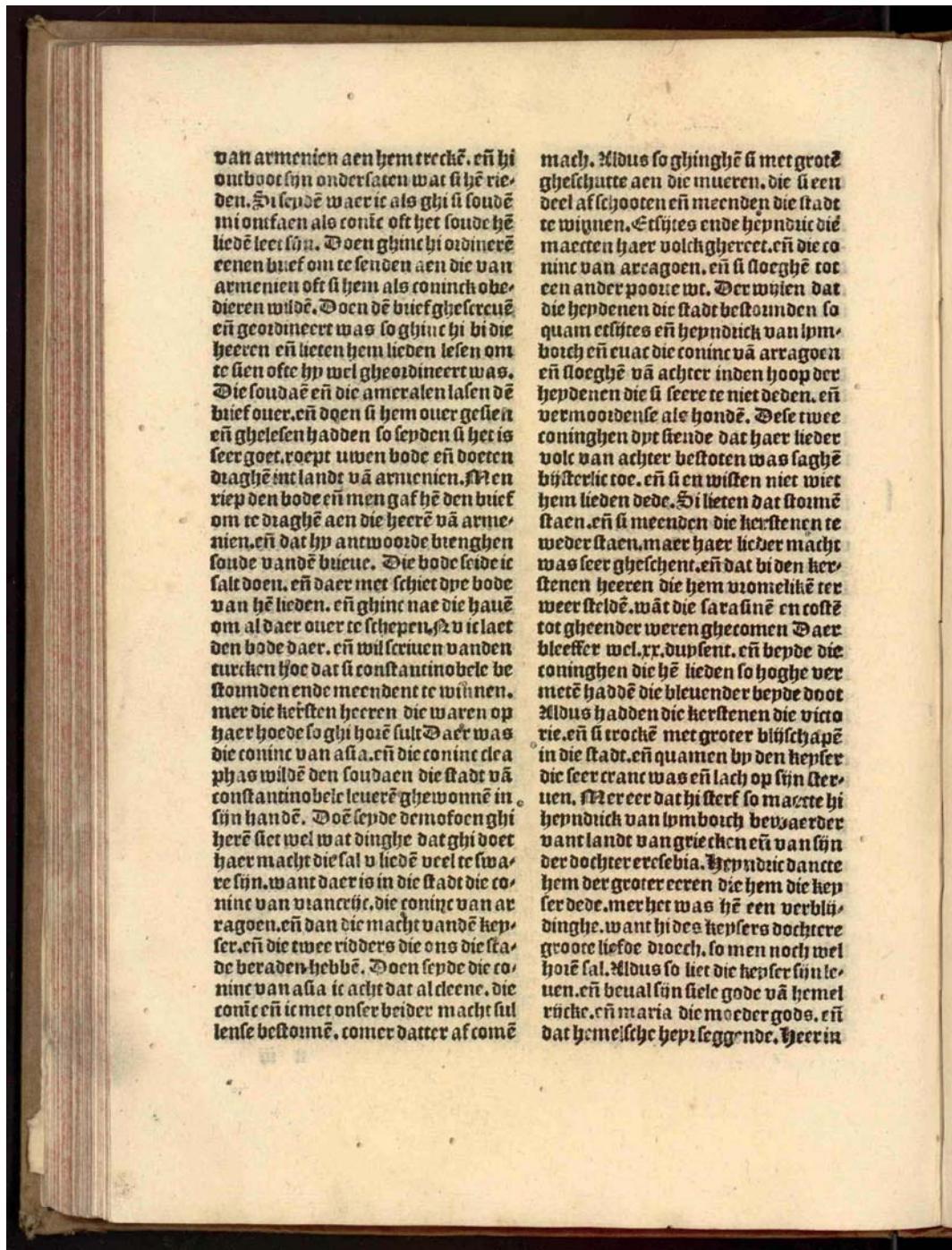
2. tooch: schijn

3. sinen hemelschen Vader: Jezus, de Verlosser van de zondige mens, niet God de Vader. Jezus wordt in de middeleeuwse literatuur wel vaker ‘vader’ genoemd.

4. *Lucas* 23, 46: In Uw handen, Heer, beveel ik mijn geest.

5. alle die werelt: iedereen (Frans: tout le monde)

6. begaf haer: werd non

Washington, Library of Congress, Rosenwald Collection 1134, fol. n3 verso

Binnen desen tijde so quam die mare aan eenen ruese die Polypheus¹ hiet, ende woende in Barberijen ende was een maech van desen coninck. Ende hi woude dat conincrijcke [n3va] van Armenien aan hem trekken, ende hi ontboot sijn ondersaten wat si hem rieden.

Si seyden: "Waer ic als ghi, si souden mi ontfafen als coninc oft het soude hem lieden leet sijn."

Doen ghinc hi ordineren eenen brief om te senden aan die van Armenien oft si hem als coninck obedieren wilden. Doen den brief ghescreven ende geordineert was, so ghinc hi bi die heeren ende lieten hem lieden lesen om te sien ofte hy wel gheordineert was. Die soudaen ende die ameralen lasen den brief over, ende doen si hem over gesien ende ghelesen hadden, so seyden si: "Het is seer goet. Roept uwen bode ende doeten draghen int landt van Armenien!"

Men riep den bode ende men gaf hem den brief om te draghen aan die heeren van Armenien, ende dat hy antwoorde brenghen soude vanden brieve.

Die bode seide: "Ic salt doen."

Ende daer met schiet dye bode van hem lieden ende ghinc nae die haven om al daer over te schepen.

Nu, ic laet den bode daer ende wil scriven vanden Turcken, hoe dat si Constantinobele bestormden ende meendent te winnen. Mer die kersten heeren die waren op haer hoede, so ghi horen sult.

Daer was die coninc van Asia. [Hy]² ende die coninc Cle[o]phas³ wilden den soudaen die stadt van Constantinobele leveren ghewonnen in sijn handen.

Doen seyde Demofoen: "Ghi heren, siet wel wat dinghe dat ghi doet! Haer macht die sal u lieden veel te sware sijn, want daer is in die stadt die coninc van Vrancrijc, die coninc van Arragoen, ende dan die macht vanden keyser, ende die twee ridders die ons die scade beraden hebben."

1. Polyphenus: erudiete knipoog naar de cycloop Polyphemus in de *Odyssee*.

2. Ontbreekt in Vorsterman 1516.

3. Vorsterman 1516: cleaphas

Doen seyde die coninc van Asia: "Ic acht dat al cleene. Die coninc ende ic met onser beider macht sullense bestormen, comer [af]¹ datter af comen [n3vb] mach!"

Aldus so ghinghen si met groten gheschutte aan die mueren, die si een deel af schooten, ende meenden die stadt te winnen. Etsijtes ende Heyndric die maecten haer volck ghreeet, ende die coninc van Arragoen, ende si sloeghen tot een ander poorte uit. Der wijlen dat die heydenen die stadt bestormden, so quam Etsijtes ende Heyndrick van Lymborch ende Evac, die coninc van Arragoen, ende sloeghen van achter inden hoop der heydenen, die si seere te niet deden, ende vermoordense als honden. Dese twee coninghen, dyt siende dat haer lieder volc van achter bestoten² was, saghen bijsterlic³ toe, ende si en wisten niet wiet hem lieden dede. Si lieten dat stormen staen, ende si meenden die Kerstenen te weder staen, maer haer lieder macht was seer gheschent, ende dat bi den kerstenen heeren die hem vromeliken ter weer stelden, want die Sarasinen en costen tot gheender weren ghecomen. Daer bleffer wel .xx. duysent, ende beyde die coninghen die hem lieden so hoghe vermeten hadden, die blevender beyde doot. Aldus hadden die Kerstenen die victorie, ende si trocken met groter blijschapen in die stadt ende quamen by den keyser, die seer cranc was ende lach op sijn sterven. Mer eer dat hi sterf, so maecte hi Heyndrick van Lymborch bewaerder vant landt van Griecken ende van sijnder dochter Ereibia. Heyndric dancte hem der groter eeren die hem die keyser dede, mer het was hem een verblijdinghe, want hi des keysers dochtere groote liefde droech, so men noch wel horen sal.

Aldus so liet die keyser sijn leven ende beval sijn siele Gode van hemelrijcke ende Maria, die moeder Gods, ende dat hemelsche heyr, seggende: "Heer, in [n4ra] Dijnen handen beveel ic mijnen gheest."⁴

Ende daer met sceyde die siele vant tlichaem. Dies alle die heren seer bedroeft waren ende ooc sijn dochter boven al. Men balsaemde den lichaem ende deden chierlic ter aerden in Sinte Soffijen Kercke.

1. Ontbreekt in Vorsterman 1516.

2. bestoten: aangevallen

3. bijsterlic: verbijsterd

4. Lucas 23: 46.

Daer was hi eerlic ghetommet,¹ alsoot sulcken princen wel behoorlick is.

Die heeren die vertroosten des keysers dochter, ende Margrieta steldese te vreeden met soeten woorden. Ende al waren si bedroeft door den keiser, nochtans waren si verblijt bi der victorien die hem gheschiet was teghens die heydenen, ende dat si haer vianden also ghemijneert² hadden. Dies dancten si God der graciën.

1. ghetommet: in een graftombe gelegd

2. ghemijneert: uitgedund